

อัตลักษณ์พื้นถิ่นในบันเทิงคดีล้านนา (พ.ศ.2521-2554)

ลภัสรินทร์ ฉัตรวงศ์ศรี¹

(Received: September 13, 2019; Revised: March 18, 2020; Accepted: April 8, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์พื้นถิ่นในบันเทิงคดีของนักเขียนล้านนา (พ.ศ.2521-2554) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์การครอบงำของวัฒนธรรมกระแสหลักที่มีต่อวัฒนธรรมพื้นถิ่นล้านนาในบันเทิงคดีของนักเขียนล้านนา วิเคราะห์บทบาทของนักเขียนล้านนาที่มีผลต่อการสร้างภาพแทนอัตลักษณ์พื้นถิ่น และวิเคราะห์การสร้างอัตลักษณ์ล้านนาพลวัต และการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ในบันเทิงคดีล้านนาโดยใช้แนวคิดหลังอาณานิคมเป็นกรอบใหญ่ในการวิเคราะห์ และใช้แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ (Identity) เป็นประเด็นหลักในการวิเคราะห์ผลการวิจัยสรุปได้ว่า บันเทิงคดีล้านนาถูกใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้ทางวัฒนธรรม เพื่อตอบโต้การครอบงำของวัฒนธรรมกระแสหลักที่มีต่อพื้นถิ่นล้านนาในสองลักษณะคือ การตอบโต้ด้วยการวิพากษ์และเปิดเผยผลของการครอบงำทางการศึกษา เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม ภาษา และประวัติศาสตร์ที่ทำให้ท้องถิ่นเปลี่ยนแปลง ลักษณะที่สองคือ การตอบโต้ด้วยการทบทวน รื้อฟื้น และสร้างอัตลักษณ์พื้นถิ่นล้านนาขึ้นมาจากคนในวัฒนธรรม เพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยการวิพากษ์อัตลักษณ์ที่ถูกสร้างแบบเหมารวมให้กับล้านนา พื้นฟูความทรงจำร่วมทางประวัติศาสตร์ สร้างสำนึกแห่งการต่อต้าน สร้างความหมายให้แก่พื้นที่ทางสังคมวัฒนธรรม และเสนอให้เลื่อนไหลอัตลักษณ์เข้ากับบริบทความเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคโลกาภิวัตน์วัฒนธรรม ทั้งนี้อัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นใน 5 ลักษณะ คือ 1) อัตลักษณ์ที่สัมพันธ์กับเพศสภาพ ซึ่งเชื่อมโยงกับความเป็นเพศชายที่เข้มแข็งตามจารีตและเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา ส่วนหญิงล้านนาจะมีอัตลักษณ์หลากหลายมิติบนพื้นที่ความสัมพันธ์ทางสังคมในบริบทสังคมล้านนา 2) อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ สื่อผ่านภาพความเป็นพื้นถิ่นที่มีวัฒนธรรมเก่าแก่และความเป็นพหุสังคมวัฒนธรรม อัตลักษณ์ล้านนาจึงเชื่อมโยงเข้ากับการเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนา การเป็นชุมชนทางชาติพันธุ์และศูนย์กลางแลกเปลี่ยนสินค้า และการมีอัตลักษณ์วัฒนธรรมที่ประณีตงดงาม 3) อัตลักษณ์เชื่อมโยงเข้ากับสำนึกประวัติศาสตร์ล้านนา 4) การมีสำนึกแห่งการต่อต้านศูนย์อำนาจในบริบทท้องถิ่นนิยม และ 5) อัตลักษณ์ที่เลื่อนไหล นำเสนอความเป็นคนล้านนาในบริบทสังคมยุคโลกาภิวัตน์วัฒนธรรม ซึ่งมีทั้งการต่อรองกับศูนย์กลางอำนาจที่กำหนดโดยรัฐ และการเล่นล้อกับวัฒนธรรมในกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้อัตลักษณ์ล้านนามีการปรับเปลี่ยนเลื่อนไหลขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของความสัมพันธ์เชิงอำนาจและผลประโยชน์นานาประการที่คนล้านนาพึงได้รับ

คำสำคัญ: อัตลักษณ์พื้นถิ่น บันเทิงคดีล้านนา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชา ภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ e-mail: bourin20@yahoo.com

Local Identities in Lanna Fiction: 1978-2011

*Labhasarin Chatrawangkhiri²***Abstract**

This research titled, Local Identities in Lanna Fiction: 1978-2011, had the objectives of analyzing the mainstream cultural domination of local identities in Lanna fiction, the roles of the authors on representing local identities as well as the creation process, dynamics, identity shifting or adaptation, under the framework of postcolonial concept in relation to the concept of identity. The research was concluded that Lanna fiction had been used as a tool in cultural warfare to strike back against the two aspects of the mainstream cultural domination. The first one was that it being the criticism against cultural domination in education, economy, politics, culture, language, and history, which constituted the local changes. The second one was that it strikes back by serving as a revision and restoration of Lanna identities among the local people. This was to counterattack the social changes by ways of, such as, criticizing the stereotyped identity imposed on Lanna; revising collective memory of the history; creating a resistant consciousness for a meaningful social and cultural space; and constituting the identity to flow along with the changing contexts of globalization. The research revealed further that identity could be formed in 5 aspects: 1) gender identity, such as presented in a form of the traditionally strong male who carries on Buddhism, and the female counterpart who has various dimensions of identity based on the social contexts in Lanna society; 2) cultural and ethnic identities as seen through the ancient multi-cultures of Lanna in relation to being the center of Buddhism, the ethnic community, trade exchange and delicate culture; 3) Lanna historical consciousness; 4) resistant conscience against the central power through localism and 5) fluid identity, which presents Lanna people being situated in globalization, who negotiate with the central power of the state. Such a state derived from the globalized culture which brought Lanna identity to depend on power relations and all kinds of benefits in which Lanna people could receive.

Keywords: Local Identities, Lanna Fiction,

² Asst. Prof., Ph.D, Department of Thai Languages, Faculty of Humanities, Chiang Mai University. Email: bourin20@yahoo.com

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identity) ได้รับความนิยมนำแพร่หลายในหมู่นักวิชาการทั้งสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เหตุที่คนทั่วโลกให้ความสำคัญกับเรื่องอัตลักษณ์คงเป็นผลมาจากประชาคมโลกได้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เกี่ยวกับการดำรงอยู่ของมนุษย์ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อเริ่มมีเหล่าปัญญาชนตั้งคำถามและทวนสอบองค์ความรู้ที่ถูกสถาปนาไว้ในยุคสมัยใหม่นิยาม ประกอบกับกลุ่มประเทศอาณานิคมทั่วโลกต่างทยอยได้รับเอกราชจากเจ้าอาณานิคมอังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน เนเธอร์แลนด์ และอเมริกาอันเป็นผลมาจากกลุ่มนักคิดที่ต่อต้านอำนาจการครอบงำของเจ้าอาณานิคมและแสวงหาวิธีการปลดแอก ทบโต้ และรื้อถอนความคิดตะวันตกนิยมและวาทกรรมอาณานิคมซึ่งบ่มเพาะครอบงำมาเป็นเวลานาน

กล่าวให้ถึงที่สุด การรื้อถอนความคิดอันเกิดจากการปกครองด้วยระบบอาณานิคมที่ยึดตะวันตกเป็นศูนย์กลาง (Eurocentric) ซึ่งก่อให้เกิดการกดขี่เอารัดเอาเปรียบและกดทับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อื่นผ่านวาทกรรมอาณานิคมนับเป็นเป้าหมายหลักของนักคิดทฤษฎีโพสโตโคลนียลลิซึม (Post Colonialism) ซึ่งทำงานคู่ขนานไปกับกลุ่มนักคิดทฤษฎีหลังสมัยใหม่นิยาม (Postmodernism) ซึ่งให้ความสำคัญกับการปลดแอกความคิดแบบสมัยใหม่นิยามและเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่หลายประเทศทั่วโลกต่างเรียกร้องเอกราชและทยอยปลดแอกตนเองจากการครอบครองของเจ้าอาณานิคมตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา

ดังนั้น ลักษณะร่วมของแนวคิดหลังสมัยใหม่นิยามและหลังอาณานิคมนิยมจึงมีความเกี่ยวข้องกันอยู่ในที่ในฐานะเป็นยุคต่อต้านและต่อรองประนีประนอมกับอำนาจการครอบงำของตะวันตกผ่านวิธีการหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการพยายามแสวงหารากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือโต้กลับอำนาจและวาทกรรมครอบงำของตะวันตกและหรือกลุ่มที่มีอำนาจเหนือกว่าในสังคมหรือในบริบทของท้องถิ่นนิยามอันเป็นผลของการครอบงำภายในหรือเรียกว่า “อาณานิคมภายใน” (Internal Colonialism) การวิพากษ์ รื้อถอนการครอบงำภายในสังคมหรืออาณานิคมภายในนี้ มักมุ่งวิเคราะห์ปรากฏการณ์ของการครอบงำ การทบโต้ ต่อรอง และประนีประนอมกับอำนาจที่เหนือกว่าเพื่อปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจและหรือเพื่อยินยอมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมพื้นถิ่นของตนให้มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันในสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่ง ประเด็นว่าด้วยอัตลักษณ์เป็นประเด็นที่คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจเนื่องจากมีความคาบเกี่ยวกันในการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ของสังคมที่มีผู้คนหลากหลายกลุ่มทั้งในมิติอัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม เพศสภาพ และคนชายขอบ ล้วนถูกหยิบยกขึ้นมาศึกษาในบริบทของสังคมร่วมสมัยซึ่งมีการเมืองเรื่องอัตลักษณ์เป็นพื้นฐานความคิด

ในกรณีสังคมไทยมีการต่อต้านการครอบงำของรัฐเกิดขึ้นอย่างเด่นชัดตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากสยามยึดอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางโดยการผนวกรวมภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้เข้ามาอยู่ใต้อำนาจการปกครองของตน ต่อมาในยุควาทกรรมการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยซึ่งมีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกในปีพ.ศ. 2504 ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้นำไปสู่กระบวนการคัดแยก

พื้นที่ระหว่างความเป็นเมืองและชนบทแยกออกจากกันอย่างเด่นชัดจนเกิดปรากฏการณ์ความเหลื่อมล้ำกันระหว่างเมืองกับชนบทส่งผลให้ชนบทกลายเป็นพื้นที่ล้าหลัง ด้อยการพัฒนา ก้นดาร์ แห้งแล้งและมีความเป็นอื่นในบริบทของความทันสมัย ดังที่ Charoensin-o-larn (2002) ศึกษาเรื่อง “วาทกรรมการพัฒนา” ได้ข้อสรุปว่า ผลจากการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยตามแนวคิดของตะวันตกทำให้ความเป็นท้องถิ่นหรือพื้นที่กับความเป็นสังคมเมืองกลายเป็นสองขั้วที่มีความเป็นอยู่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการครอบงำท้องถิ่นทุกภูมิภาคจากศูนย์กลางอำนาจรัฐผ่านวาทกรรมการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย ส่งผลให้ท้องถิ่นมีการต่อต้านอำนาจการครอบงำปรากฏอยู่หลายรูปแบบ

สำหรับแวดวงวรรณกรรมไทย การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นพื้นที่และอัตลักษณ์เพื่อวิเคราะห์การครอบงำและการต่อต้านของท้องถิ่นในบริบทของสังคมและการเมืองไทยตามกรอบคิดอาณานิคมภายในอันเป็นมิติหนึ่งของทฤษฎีโพสต์โคโลเนียล พบในการศึกษาของ Paruchakul (2007) เรื่อง “อัตลักษณ์พื้นที่ในบันเทิงคดีภาคใต้ (พ.ศ. 2522-2546)” โดยงานวิจัยนี้นำเสนอให้เห็นว่าพื้นที่ภาคใต้มีการตอบโต้อำนาจศูนย์กลางผ่านบันเทิงคดีภาคใต้ ซึ่งถูกใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้ทางวัฒนธรรมเพื่อตอบโต้การครอบงำของวัฒนธรรมกระแสหลักที่มีต่อพื้นที่ใต้ด้วยการวิพากษ์และเปิดเผยผลของการครอบงำทางการศึกษา เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ภาษา และประวัติศาสตร์ที่ทำให้ท้องถิ่นเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ยังตอบโต้ด้วยการทบทวน รื้อฟื้น และสร้างอัตลักษณ์พื้นที่ใต้เพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมผ่านการวิพากษ์อัตลักษณ์ดั้งเดิมที่เคยเป็นภาพเหมารวมของความเป็นท้องถิ่นใต้ พื้นฟูความทรงจำและประวัติศาสตร์ สร้างความหมายพื้นที่ที่แสดงอัตลักษณ์ความเป็นพื้นที่ใหม่ไม่ขึ้นอยู่กับพื้นที่กายภาพ ตลอดจนเสนอให้มีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ให้มีความเคลื่อนไหวและสอดคล้องกับบริบทความเปลี่ยนแปลงเพื่อต่อรองอำนาจในสังคมร่วมสมัย

นอกจากนี้ หากมองย้อนกลับไปในยุคอดีตของภาคใต้ก่อนยุควาทกรรมการพัฒนาเห็นได้ว่า ในพื้นที่ภาคใต้มีการตอบโต้อำนาจของศูนย์กลางผ่านตำนานไทยพุทธและมลายูมุสลิมเช่นการศึกษาของ Seangthon (2008) เรื่อง “ตำนานไทยพุทธและมลายูมุสลิม: อำนาจและการต่อต้านในภาคใต้ของไทย” งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าตำนานไทยพุทธและมลายูมุสลิมเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมและเป็นสนามของการปฏิบัติการทางอำนาจแสดงออกถึงการปะทะกันทางวาทกรรม การต่อต้าน การขัดขืน และการผสมผสานที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นภาคใต้ ดังนั้นตำนานจึงเป็นพื้นที่และเครื่องมือในการแสดงออกถึงอำนาจทางวัฒนธรรมและการเมืองท้องถิ่นและเป็นจารีตทางความคิดที่มีมิติการเมืองเรื่องเล่าที่แฝงอำนาจและการต่อต้านทั้งที่ปรากฏท่าทีอย่างตรงไปตรงมาผ่านการสร้างโครงเรื่องแบบคู่ขัดแย้ง และท่าทีการประนีประนอมในลักษณะท้องถิ่นนิยมและชาติพันธุ์นิยมขึ้นอยู่กับบริบทของสังคมร่วมสมัย

ในบริบทของภาคอีสาน การต่อต้านอำนาจการครอบงำของสยามปรากฏให้เห็นมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 กรณีการกบฏชาติของเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ ซึ่งปรากฏการบันทึกในรูปวรรณกรรม อาทิ เรื่องพื้นเวียง

สาส์นลีปสุณ กาศย์เมืองพวน³ เป็นต้น วรรณกรรมเหล่านี้มีนักวิชาการให้ความสนใจและศึกษาไว้มากมาย ทั้งนักวิชาการไทยและนักวิชาการลาวในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เช่น ธวัช ปุณโณทก ศึกษาเรื่อง “พื้นเวียง : การศึกษาประวัติศาสตร์และวรรณกรรมอีสาน” เป็นต้น ในยุครบอำนาจเข้าสู่ ศูนย์กลางในสมัยรัชกาลที่ 5 ต่อเนื่องยุคชาตินิยม และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศให้ทันสมัย การต่อต้าน อำนาจการครอบงำของสยามของชาวภาคอีสานปรากฏทั้งในรูปของกบฏผีบุญ และนำเสนอผ่านวรรณกรรม ร่วมสมัย เช่น รวมเรื่องสั้นชุด “ฟ้าบ่กั้น” ของลาว คำหอม และ “ลูกอีสาน” ของคำพูน บุญทวี ซึ่งเป็นเสมือน คำร้องทุกข์เพื่อเรียกขานมโนธรรมของชาวเมืองและชนชั้นปกครองในการแก้ปัญหาปากท้องและความยากจน แร้นแค้นของชาวอีสาน หรือในงานเขียนของกลุ่มนักเขียน “วรรณกรรมลำน้ำมูล” รวมถึงการรวมตัวของ นักเขียนในชื่อ “สโมสรนักเขียนภาคอีสาน” ในยุคปัจจุบัน ล้วนแล้วแต่เป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องการ แก้ปัญหาเศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่ภาคอีสานอันเกิดจากการพัฒนาที่ไม่เท่าเทียมกันซึ่งเกิดขึ้นมายาวนาน และทวีความซับซ้อนยิ่งขึ้นในยุคปัจจุบัน แต่เป็นที่น่าเสียดายที่วรรณกรรมเหล่านี้ยังขาดการศึกษาวิเคราะห์ อย่างละเอียดลึกซึ้งในมิติอำนาจและการต่อต้าน ตลอดจนประเด็นการเมืองเรื่องอัตลักษณ์ การเมืองเรื่องภาพ แทน รวมถึงประเด็นอื่นๆ ที่ควรแก่การตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบในพื้นที่วรรณกรรมในบริบทของการเป็น อาณานิคมภายใน

ในกรณีของภาคเหนือโดยเฉพาะในพื้นที่ที่เรียกว่า “ล้านนา” ผู้วิจัยพบว่า เป็นพื้นที่ที่มีความน่าสนใจอย่างยิ่งเนื่องจากเคยเป็นอาณาจักรเก่าแก่และมีความเจริญรุ่งเรืองทางสังคมและวัฒนธรรมสืบทอดกันมาหลาย ศตวรรษ แม้ในบางยุคบางสมัยล้านนาตกอยู่ใต้การปกครองของพม่าและเป็นประเทศราชของสยามตั้งแต่สมัย กรุงธนบุรีและสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ทว่าล้านนาก็ยังดำรงวัฒนธรรมพื้นถิ่นไว้ทั้งในมิติการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จนกระทั่งเมื่อถูกผนวกเข้ามาเข้ากับสยามในสมัยรัชกาลที่ 5 ล้านนาก็ถูกรวบอำนาจจากสยาม อย่างเป็นระบบผ่านกลไกทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมถึงมีการรับอิทธิพลตะวันตกและอเมริกันที่ เข้ามาเผยแผ่ศาสนาในบริบทของการล่าอาณานิคม

กล่าวอีกนัยหนึ่ง แม้ล้านนาจะอยู่ภายใต้การปกครองของพม่าและสยามและมีการเปลี่ยนแปลงด้าน การเมือง ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับพม่าและสยามมาโดยตลอด แต่ชาวล้านนาส่วนใหญ่ยังคง ดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสืบทอดวิถีชีวิตกันมาอย่างต่อเนื่อง แต่ครั้งเข้าสู่บริบทของการพัฒนา ประเทศให้ทันสมัยต่อเนื่องมายุคทุนนิยม บริโภคนิยม และการไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารในบริบทของยุคโลกาภิวัตน์วัฒนธรรม ผู้วิจัยเห็นว่า ปัจจัยและบริบททางสังคมเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อวิถีชีวิตของ ชาวล้านนาจนก่อให้เกิดการปรับตัวในการดำรงอยู่ในลักษณะที่มีทั้งการตอบโต้ ต่อรอง ประนีประนอมกับ อำนาจและวัฒนธรรมภายนอกที่รุกคืบเข้าไปในสังคมล้านนาอย่างเข้มข้น

³ นักวิชาการวรรณคดีลาว เรียกว่า “วรรณกรรมลาวยุคเสื่อมโทรม” วรรณกรรมเหล่านี้มีคุณค่าในมิติประวัติศาสตร์ คือ เป็นวรรณกรรมสะท้อน ความทุกข์ยากของชาวลาวจากการถูกกดขี่ของสยาม

ประเด็นที่น่าสนใจคือ ในบริบทของท้องถิ่นล้านนาซึ่งถูกรอบำทางทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมจากสยามหรือศูนย์กลางอำนาจมาหลายยุคหลายสมัยคือตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ยุคพาหกรรมการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย และยุคนิยม บริโภคนิยม และโลกาภิวัตน์วัฒนธรรม ซึ่งมีการปะทะสังสรรค์กันระหว่างท้องถิ่นกับสังคมไทยและสังคมโลกอย่างกว้างขวางนั้น ชาวล้านนามีการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนมีการประกอบสร้างหรือนิยามอัตลักษณ์ของตนเองอย่างไรในบริบทของการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย โดยศึกษาจากวรรณกรรมร่วมสมัยของนักเขียนสายเลือดล้านนา ได้แก่ มาลา คำจันทร์ และพิบูลศักดิ์ ละครพลบนกรอบคิดว่าด้วยวรรณกรรมเป็นพื้นที่หนึ่งในการแสดงออกเชิงวรรณศิลป์และเป็นช่องทางในการสื่อทอดอุดมการณ์ทางสังคมของผู้เขียนอันสัมพันธ์กับบริบททางสังคม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเน้นการวิเคราะห์ในมิติการใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือต่อสู้ทางวัฒนธรรมเพื่อวิพากษ์ ตอบโต้ รื้อถอน และประนีประนอมกับอำนาจที่ครอบงำในสังคม ตลอดจนการใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการประกอบสร้างอัตลักษณ์พื้นถิ่นล้านนาในมุมมองของ “คนในวัฒนธรรม”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อวิเคราะห์การครอบงำของวัฒนธรรมกระแสหลักที่มีต่อวัฒนธรรมพื้นถิ่นล้านนา
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์บทบาทของนักเขียนล้านนาที่มีผลต่อการสร้างภาพเสนออัตลักษณ์พื้นถิ่นในบันเทิงคดีล้านนา
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์การสร้างอัตลักษณ์พื้นถิ่นล้านนา พลวัตและการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ในบันเทิงคดีล้านนา

กรอบคิดทฤษฎีในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการทางวรรณกรรม บริบททางสังคมและการเมืองและการมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีพลวัตมาเป็นกรอบคิดในการศึกษา นอกจากนี้ยังใช้ทฤษฎี 3 ทฤษฎีด้วยกัน ได้แก่ ทฤษฎีหลังอาณานิคม (Post Colonialism) เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นสถานะ บทบาท และจุดมุ่งหมายของวรรณกรรมล้านนาร่วมสมัยที่แสดงให้เห็นเพื่อเปิดเผยการครอบงำทางวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ในชนบทล้านนา และการสร้างวรรณกรรมเพื่อโต้กลับการครอบงำ และสร้างอัตลักษณ์พื้นถิ่นล้านนาที่พึงประสงค์ของนักเขียนในท้องถิ่น ทั้งนี้ในการปรับใช้ทฤษฎีหลังอาณานิคมดังกล่าว ผู้วิจัยจะเน้นแนวคิดอาณานิคมภายใน (Internal Colonialism) เป็นหลัก โดยชี้ให้เห็นว่า รัฐศูนย์กลางที่มีอำนาจมากกว่ามีบทบาทเช่นเดียวกับเจ้าอาณานิคมในการครอบงำสำนึกของคนในภูมิภาคให้อยู่ในกรอบของความเป็น “ชาติ” ดังเช่นที่ปรากฏอยู่ในหลายประเทศ เช่น ในประเทศออสเตรเลียระหว่างชาวออสเตรเลีย ซึ่งมีบทบาทเป็นเจ้าของวัฒนธรรมศูนย์กลางหรือกระแสหลักของชาติกับชาวอะบอริจิน ซึ่งเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิม หรือในประเทศอังกฤษที่มีกระแสวัฒนธรรมหลักของชาวอังกฤษที่ครอบงำวัฒนธรรมของชาวไอริช เวลล์ และสกอตต์ (Bill Ashcroft, Griffiths and Helen Tiffin, 1989: 32)

ในบริบทของอาณานิคมภายในในกรณีประเทศไทย รัฐศูนย์กลางกระทำต่อภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นภาคอีสาน ภาคเหนือ และภาคใต้ ทั้งนี้ลักษณะการปกครองแบบอาณานิคมภายในดังกล่าวปรากฏ

อย่างชัดเจนมาตั้งแต่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่เริ่มนโยบายจัดการปกครองแบบรวมศูนย์เพื่ออ้างสิทธิเหนือดินแดนในช่วงการล่าอาณานิคมของอังกฤษและฝรั่งเศส เครื่องมือที่สำคัญในการนี้ นอกจากจัดการปกครองแบบรวมศูนย์ การเขียนแผนที่ และการรวบรวมองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์แล้วยังมีการปรับเปลี่ยนคนด้วยนโยบายการศึกษาแบบใหม่ ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับอัตลักษณ์ตัวตน วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สังคม และวัฒนธรรมของคนภาคเหนืออย่างเห็นได้ชัด

ในส่วนของการวิเคราะห์การครอบงำ ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดการครอบงำทางวัฒนธรรม (Hegemony) ของ อันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) ซึ่งเน้นวิเคราะห์ถึงอำนาจที่เอื้อให้ชนชั้นนำสามารถทำให้ชนชั้นอื่นๆ เชื่อว่าประโยชน์ของชนชั้นนำคือประโยชน์ของชนชั้นอื่นๆ ด้วย อำนาจนี้ไม่ใช่สิ่งที่เกิดจากการผลักดันหรือบังคับด้วยกำลังแต่เป็นการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจ การศึกษา การสื่อสารมวลชนเพื่อเปลี่ยนอุดมการณ์และเปลี่ยนวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับลึกซึ้งและทำให้ผลประโยชน์ของชนชั้นนำเสนอต่อสังคมในฐานะผลประโยชน์ธรรมดาสามัญที่ยอมรับได้ กล่าวให้ถึงที่สุด การครอบงำทางวัฒนธรรมสร้างการยอมรับในระดับอุดมการณ์และระดับวัฒนธรรมซึ่งเป็นการครอบงำในระดับที่ละเอียดลึกซึ้งนั่นเอง ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดนี้มาวิเคราะห์เพื่อชี้ให้เห็นว่า วรรณกรรมล้านนาได้แสดงให้เห็นว่าสถาบันหลักหรือศูนย์กลางอำนาจใช้วิธีการ หรือเครื่องมือใดในการสร้างอำนาจของตนเองเหนือท้องถิ่น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ (Identity) มาร่วมวิเคราะห์ด้วย โดยเน้นประยุกต์ใช้ในมิติที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการนิยามความหมายของบุคคล กลุ่มชน และชาติพันธุ์ในสังคมที่เกิดขึ้นในกระบวนการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจทางสังคมเพื่อนำมาวิเคราะห์วรรณกรรมในการพยายามฟื้นฟู รื้อฟื้นอัตลักษณ์พื้นถิ่น ตลอดจนประกอบสร้างอัตลักษณ์พื้นถิ่นล้านนาขึ้นมาเพื่อยืนยันตัวตน และแสดงคุณค่าของความเป็นคนล้านนาที่ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทสังคมล้านนา ซึ่งปะทะสังสรรค์กับโลกภายนอกอยู่ตลอดเวลาอันสะท้อนให้เห็นว่าอัตลักษณ์และการนิยามตัวตนของชาวล้านนามีลักษณะเป็นพลวัต

สมมุติฐานการวิจัย

วรรณกรรมล้านนาร่วมสมัยพ.ศ. 2521-2554 นำเสนออัตลักษณ์พื้นถิ่นล้านนาแบ่งได้เป็นสองยุค ยุคพัฒนาประเทศให้ทันสมัยจะเน้นการต่อต้านอำนาจครอบงำของศูนย์กลางกรุงเทพฯ ต่อมาในบริบทของยุคโลกาภิวัตน์วัฒนธรรม (cultural globalization) นักเขียนมีบทบาทสำคัญในการประกอบสร้างอัตลักษณ์พื้นถิ่นล้านนาในลักษณะที่ผสมผสานอัตลักษณ์ดั้งเดิมให้สอดคล้องกับลักษณะสมัยใหม่ หรือปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์โลกปัจจุบันในบริบทที่สนทนาโต้ตอบกันระหว่างกระแสวัฒนธรรมท้องถิ่นกับกระแสวัฒนธรรมโลก เพื่อต่อรองอำนาจ และปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ให้เหมาะสมในการดำรงอยู่ในยุคปัจจุบัน

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากวรรณกรรมล้านนาร่วมสมัยที่เขียนโดยนักเขียนล้านนาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2521-2554 การเริ่มต้นที่ปีพ.ศ. 2521 เนื่องจากเป็นปีที่ปรากฏโฉมหน้าวรรณกรรมแนวท้องถิ่นล้านนาของนักเขียนสายเลือดล้านนาในการมุ่งนำเสนอความเป็นพื้นถิ่นล้านนาไว้อย่างชัดเจนและกลายเป็นแนวการเขียนเชิงท้องถิ่นนิยม (localism) สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน นักเขียนที่มีผลงานโดดเด่นในการนำเสนอประเด็นอัตลักษณ์ล้านนา มีจำนวน 2 คน ได้แก่ มาลา คำจันทร์ และพิบูลศักดิ์ ละครพล วรรณกรรมที่รวบรวมได้ มีนวนิยายจำนวน 25 เรื่อง และรวมเรื่องสั้น 4 ชุด จำนวนเรื่องสั้น 30 เรื่อง เรียงลำดับปีพ.ศ.ในการสร้างสรรค์หรือการตีพิมพ์ครั้งแรก ดังนี้

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง/ประเภท	ชื่อนักเขียน	ปีที่พิมพ์ ครั้งแรก
1	ทุ่งหญ้าสีน้ำเงิน (นวนิยาย)	พิบูลศักดิ์ ละครพล	2521
2	เพลงรักช่อดอกไม้ (นวนิยาย)	พิบูลศักดิ์ ละครพล	2521
3	ทางที่ต้องเดิน (รวมเรื่องสั้น)	มาลา คำจันทร์	2523
4	หมู่บ้านอาบจันทร์ (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2523
5	เด็กบ้านดอย (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2524
6	ลูกป่า (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2525
7	ไอ้ค่อม (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2525
8	นกแอ่นฟ้า (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2526
9	วิถีคนกล้า (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2527
10	บ้านไร่ชายดง (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2528
11	วันที่รุ่งทอสาย (นวนิยาย)	พิบูลศักดิ์ ละครพล	2528
12	วันเวลาแสนงาม (นวนิยาย)	พิบูลศักดิ์ ละครพล	2528
13	ลมเหนือและป่าหนาว (รวม เรื่องสั้น)	มาลา คำจันทร์	2529
14	เขี้ยวเสือไฟ (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2531
15	เจ้าจันทน์ผมหอม นิราศพระ ธาตุอินทร์แขวน (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2534
16	ไฟพรางเทียน (รวมเรื่องสั้น)	มาลา คำจันทร์	2535
17	ดงคนดิบ (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2536
18	เมืองลับแล (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2539

19	ใต้หล้าฟ้าหลัง (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2539
20	ดาบอุปราช (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2541
21	สร้อยสุคันธา (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2543
22	นาคบาศ (รวมเรื่องสั้น)	มาลา คำจันทร์	2544
23	ไพร่อำพราง (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2544
24	นางถ้ำ (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2545
25	คีตา ลาว (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2546
26	ดาบราชบุตร (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2547
27	หัวใจพระเจ้า (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2550
28	ธนูสายฟ้า (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2552
29	ลูกข้าวนึ่ง (นวนิยาย)	มาลา คำจันทร์	2554

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สำนวณวิทยานิพนธ์ งานวิจัย และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นประวัติศาสตร์ สังคมวัฒนธรรม และอัตลักษณ์วัฒนธรรมล้านนา
2. สำนวณและรวบรวมวรรณกรรมพื้นถิ่นล้านนาร่วมสมัยที่น่าเสนอประเด็นอัตลักษณ์พื้นถิ่นล้านนาในช่วง พ.ศ. 2521-2554
3. วิเคราะห์วรรณกรรมเชื่อมโยงกับกรอบคิดทฤษฎีตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
4. เรียบเรียงการวิจัย
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์พื้นถิ่นในบันเทิงคดีของนักเขียนล้านนา (พ.ศ.2521-2554)” ได้ข้อสรุปว่า ผู้สร้างบันเทิงคดีภาคเหนือมีความตระหนักถึงบทบาทของวรรณกรรมในฐานะเครื่องมือบันทึกและถ่ายทอดวัฒนธรรมล้านนาให้แก่คนในสังคมได้รับรู้ โดยผลิตงานกันอย่างจริงจังในช่วงต้นทศวรรษ 2520 ซึ่งเกิดกระแสต่อต้านของวรรณกรรมเพื่อชีวิตที่เกิดขึ้นในสังคมไทย นักเขียนล้านนาคือ มาลา คำจันทร์ และพิบูลศักดิ์ ละครพล ได้เข้าร่วมกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้เช่นเดียวกับนักเขียนท้องถิ่นใต้ อีสาน และภาคกลาง โดยนักเขียนล้านนาทั้งสองคนได้ปรับเปลี่ยนแนวการเขียนจากเพื่อชีวิตเพื่อมวลชนไปเป็นวรรณกรรมสะท้อนสังคมและปัญหาท้องถิ่นชนบทในภาคเหนือผ่านเทคนิคการสร้างสรรค์แนวสมจริงตามต้นเค้าของวรรณกรรมเพื่อชีวิต โดยนักเขียนได้แสดงให้เห็นถึงอำนาจของวรรณกรรม และการเขียนท้องถิ่นเพื่อคนท้องถิ่น จัดเป็นการสนทนากับผู้อ่านใน

ท้องถิ่นและสังคมเพื่อให้มีความตระหนัก และเห็นพ้องกับปัญหาและสภาพของท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมและการเมืองของไทย

ความตระหนักและคาดหวังของนักเขียนที่มุ่งให้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการแสดงออกทางความคิดในลักษณะที่เป็นทั้งการต่อต้าน ตอบโต้ หรือโต้กลับอำนาจการครอบงำทางการเมืองการปกครองของสยามหรือกรุงเทพฯ ตลอดจนการครอบงำทางวัฒนธรรมต่อเนื่องในช่วงทศวรรษ 2520 จนถึงยุคนิคส์ (NICS) หรือยุควาทกรรมการพัฒนา นักเขียนได้แสดงการต่อต้าน ตอบโต้ในสองลักษณะ ได้แก่ การตอบโต้ด้วยการเปิดเผยและวิพากษ์ผลของการครอบงำที่ทำให้ท้องถิ่นล้าหน้าอ่อนแอ และการตอบโต้ด้วยการทบทวน รื้อฟื้น สร้างและนิยามอัตลักษณ์ของล้านนาขึ้นมาใหม่จากคนในวัฒนธรรมผ่านมุมมองของนักเขียนทั้งสองคน

ภาพที่ 1 พิบูลศักดิ์ ละครพล (มาชา มาหารี)

ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ประจำปีพ.ศ.2560

ที่มา: www.komchadluek.net/news/knowledge/172896

ภาพที่ 2 วงดนตรีมาหารี ของพิบูลศักดิ์ ละครพล ออกแสดงดนตรีวิถีสัญจรเพื่อสังคมชนบทในเขตภาคเหนือ

ที่มา: www.komchadluek.net/news/knowledge/164394

ภาพที่ 3 มาลา คำจันทร์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ประจำปีพ.ศ.2556

ที่มา: www.siamrath.co.th/web/?q

ภาพที่ 4 มาลา คำจันทร์กับบรรดาครูใหญ่โฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา

ที่มา: www.culture.cmru.ac.th/web60/content/2217

ในการตอบโต้ด้วยการเปิดเผยผลของการครอบงำและวิพากษ์กระบวนการวิธีครอบงำดังกล่าว นักเขียนล้านนาแสดงผลการครอบงำผ่านระบบกลไกของรัฐทุกภาคส่วน ซึ่งทำงานกันระดับนโยบายอย่างเป็นระบบ และทรงพลังในการครอบงำจนทำให้วัฒนธรรมพื้นถิ่นล้านนาสั่นคลอน หวั่นไหว และสับสนกับวิถีแห่งการดำรงอยู่ระหว่างเก่ากับใหม่ ระหว่างความเป็นไทยกับความเป็นพื้นถิ่นล้านนา โดยนักเขียนทั้งสองคนได้เปิดเผยให้เห็นอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับอำนาจรัฐที่กระทำต่อท้องถิ่นล้านนา ได้แก่ การครอบงำผ่านระบบการศึกษาไทยที่ทำให้ความรู้และภูมิปัญญาพื้นถิ่นถูกลบเลือน การครอบงำผ่านระบบเศรษฐกิจและการค้า การครอบงำผ่านระบบการเมือง การปกครอง การครอบงำผ่านนโยบายรัฐและตะวันตกนิยม ซึ่งส่งผลให้ท้องถิ่นกลายเป็นเมืองที่เต็มไปด้วย “มายาภาพ” ของความศิวิไลซ์ ทันสมัย การวิพากษ์การแพทย์สมัยใหม่ที่เข้ามาบ่อนเซาะภูมิปัญญาด้านการรักษาของบรรพบุรุษล้านนา วิพากษ์การครอบงำประวัติศาสตร์ล้านนาเพื่อกลืนกลายคนพื้นถิ่นให้ “เป็นไทย” สุดท้ายเปิดเผยให้เห็นถึงการครอบงำผ่านภาษาไทยมาตรฐานที่ส่งผลให้ภาษาพื้นถิ่นล้านนาที่คงความไพเราะสละสลวยและมีอัตลักษณ์ถูกลดทอนความสำคัญลงและก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายในสังคมท้องถิ่น

ผลของการครอบงำวัฒนธรรม การเมือง และสังคมท้องถิ่นภาคเหนือดังกล่าว ส่วนหนึ่งเกิดจากนโยบายและอุดมการณ์ทางการเมืองของอำนาจรัฐที่ปรารถนาจะให้ท้องถิ่นล้านนา ซึ่งถูกผนวกรวมเป็นส่วนหนึ่งของสยามมีความเป็นไทยร่วมกัน แต่อีกด้านหนึ่งกลับเป็นการผลักดันให้ท้องถิ่นกลายเป็นพื้นที่ชายขอบของความเป็นไทย เป็นภูมิภาคที่ล้าหลังและอ่อนแอที่ภาครัฐต้องเข้าไปจัดการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น ด้วยบริบทดังกล่าวจึงทำให้บันเทิงคดีล้านนามีบทบาทเป็นพื้นที่แห่งการขัดแย้งและตอบโต้การครอบงำทางวัฒนธรรมและการเมืองของไทยไปพร้อมๆ กัน ขณะเดียวกันก็คาดหวังว่าการสร้างสรรค์วรรณกรรมผ่านชั้นเชิงวรรณศิลป์ดังกล่าวจะแสดงอำนาจของท้องถิ่นที่จะเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์และปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับศูนย์กลางผ่านมุมมองและการนิยามตัวตนของท้องถิ่นขึ้นมาใหม่

ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนพื้นถิ่นทั้งสองคนได้สร้างภาพท้องถิ่นและปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนเลื่อนไหลเข้ากับบริบทของการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่ไม่อาจขัดแย้ง ผ่านกลวิธีหลักๆ คือ การรื้อฟื้นประวัติศาสตร์และความทรงจำของท้องถิ่นล้านนา ชับเน้นศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสร้างความหมายให้แก่พื้นที่ทางสังคม วัฒนธรรมขึ้นมาใหม่เพื่อตอบรับ ปฏิเสธ และมีปฏิสัมพันธ์หรือปะทะประสานกับความทันสมัยแปลกใหม่ ส่งผลให้อัตลักษณ์พื้นถิ่นล้านนาที่ถูกนำเสนอในบันเทิงคดีที่นำมาศึกษาเป็นอัตลักษณ์ที่เลื่อนไหลทับซ้อนขึ้นอยู่กับริบททางสังคมและเงื่อนไขของความสัมพันธ์เชิงอำนาจและผลประโยชน์ที่คนล้านนาพึงได้รับ

จากการศึกษาการประกอบสร้างอัตลักษณ์ล้านนาของนักเขียนที่นำเสนอผ่านบันเทิงคดีพบว่า มีการเชื่อมโยงอัตลักษณ์เข้ากับเพศสภาพของคนล้านนา โดยนำเสนอให้เห็นว่าอัตลักษณ์ชายล้านนามักผูกโยงเข้ากับจารีตประเพณีดั้งเดิมของความเป็นชาย ขณะเดียวกันก็ผนวกรวมเอาอุดมการณ์ความคิดทางพระพุทธศาสนา สอดแทรกเข้าไปด้วย ส่วนอัตลักษณ์แม่หญิงล้านนาส่วนใหญ่มักเชื่อมโยงเข้ากับจารีตความเป็นหญิงซึ่งมีทั้ง

จารีตปฏิบัติตนตามอุดมคติและความเป็นหญิงล้านนาสมัยใหม่ อย่างไรก็ดี แม้จะมีอัตลักษณ์แยกย่อยทับซ้อนในคนคนเดียวกันแต่ความสัมพันธ์ชายหญิงในสังคมล้านนาก็ทำให้เห็นว่าทั้งสองต่างดำรงอยู่ร่วมกันและต่อรองประนีประนอมอำนาจอันอยู่ในที่ภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมล้านนา

ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ล้านนายังพบว่า นักเขียนมีการเชื่อมโยงตัวตนเข้ากับอัตลักษณ์วัฒนธรรมและความเป็นพหุสังคมวัฒนธรรมในล้านนาอีกด้วย โดยเชื่อมโยงอัตลักษณ์ล้านนาเข้ากับการเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนา การเป็นชุมชนทางชาติพันธุ์และศูนย์กลางแลกเปลี่ยนสินค้า การประกอบสร้างอัตลักษณ์ยังเชื่อมโยงเข้ากับสำนักประวัติศาสตร์ล้านนา และสำนักต่อต้านศูนย์กลางอำนาจในบริบทของท้องถิ่นนิยมโดยนำเสนอผ่านภาพของท้องถิ่นที่มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจารีตกับความรู้สมัยใหม่และวิถีใหม่แบบไทย การปะทะสังสรรค์กับวัฒนธรรมไทย ภาษาเมือง/ล้านนาการตอบโต้อำนาจรัฐ สุดท้ายการนิยามอัตลักษณ์ล้านนามีการเชื่อมโยงเข้ากับความเป็นพหุลักษณะทางวัฒนธรรมในสังคมล้านนาซึ่งดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขท่ามกลางความหลากหลายทางชาติพันธุ์ อัตลักษณ์ล้านนาก็ประกอบสร้างและปรับเปลี่ยนในบริบทของสังคมไทยร่วมสมัยในยุคโลกาภิวัตน์วัฒนธรรม โดยนักเขียนได้แสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนตนเองในมิติที่มีการต่อรองกับศูนย์กลางอำนาจที่กำหนดโดยรัฐ การเล่นล้อกับวัฒนธรรมในกระแสโลกาภิวัตน์ การเล่นล้อกับวัฒนธรรมตะวันตก การเล่นล้อกับกระแสท้องถิ่นนิยม และการเล่นล้อกับเพศสถานะในกระแสยุคปัจจุบัน⁴

อภิปรายผล

การวิจัย “อัตลักษณ์พื้นถิ่นในบันเทิงคดีของนักเขียนล้านนา (พ.ศ.2521-2554)” โดยศึกษาจากผลงานของมาลา คำจันทร์ และพิบูลศักดิ์ ละครพล นอกจากชี้ให้เห็นถึงบทบาทของวรรณกรรมในฐานะเป็นพื้นที่ในการต่อต้าน ตอบโต้ ต่อรองและประนีประนอมระหว่างท้องถิ่นล้านนากับศูนย์กลางอำนาจแล้ว วรรณกรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบสร้างและนิยามอัตลักษณ์ล้านนาของนักเขียนทั้งสองคนด้วย อย่างไรก็ดีจากการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อสังเกต 5 ประการ ดังนี้

1. ในการแสดงออกทางความรู้สึกนึกคิดและการตอบโต้ของนักเขียนทั้งสองคนเห็นได้ชัดว่า มาลา คำจันทร์ ได้แสดงออกอย่างเด่นชัดในการวิพากษ์การครอบงำพื้นถิ่นล้านนาของสยามหรือศูนย์กลางอำนาจขณะเดียวกันก็พยายามแสวงหาทางออกให้แก่ท้องถิ่นด้วย

2. มาลา คำจันทร์ เป็นนักเขียนที่สร้างสรรค์วรรณกรรมอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยซึ่งส่งผลกระทบต่อท้องถิ่นล้านนาตั้งแต่ทศวรรษ 2520 จนถึง 2554 หรือตั้งแต่ยุค

⁴ ประเด็นต่างๆ ดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้อย่างละเอียดในงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ซึ่งมีการอ้างอิงการวิเคราะห์จากตัวบทวรรณกรรมทั้งของมาลา คำจันทร์ และพิบูลศักดิ์ ละครพล

วาทกรรมการพัฒนาต่อเนื่องมายุคนิคส์ ยุคทุนนิยม บริโภคนิยม และส่งผลต่อเนื่องมายังยุคโลกาภิวัตน์ วัฒนธรรมตามลำดับ

3. ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมพบว่า มาลา คำจันทร์ สร้างสรรค์ผลงานมีลักษณะร่วมสมัยไปกับกระแส นิยมในวรรณกรรม อาทิ เรื่อง *เจ้าจันทร์ผมหอม นิราศพระธาตุอินทร์แขวน* มีการนำเสนอเรื่องโดยใช้เทคนิค ผสานประเภทวรรณกรรม กล่าวคือ มีทั้งการเชื่อมร้อยวรรณกรรมประเภทนิราศผสานกับรูปแบบนวนิยาย รวมถึงการนำวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนาเช่นการขับจ้อยมาเพิ่มสีสันของความเป็นพื้นถิ่นล้านนาในนวนิยาย เหล่านี้จัดเป็นการผสานรูปแบบสมัยใหม่กับวัฒนธรรมดั้งเดิมเข้าด้วยกันอันเป็นแนวการเขียนวรรณกรรมหลัง สมัยใหม่นิยมซึ่งเล่นกับรูปแบบการแต่งวรรณกรรมจึงทำให้งานเขียนของมาลา คำจันทร์โดดเด่น ตามกระแส และทันสมัยเข้ากับรสนิยมของการสร้างสรรค์และเสพวรรณกรรมในยุคปัจจุบัน

4. ในการสร้างสรรค์วรรณกรรม มาลา คำจันทร์ยังเล่นล้อประเด็นร่วมสมัยในกระแสของโลกาภิวัตน์ วัฒนธรรมและหรือกระแสบริโภคนิยมโลกาภิวัตน์ด้วย เห็นได้จากตั้งแต่ทศวรรษ 2540 เป็นต้นมา มาลา คำ จันทร์ สร้างสรรค์ผลงานหลากหลายเรื่องที่น่าเอาความเชื่อพื้นถิ่นมาประกอบสร้างเป็นส่วนหนึ่งของนวนิยาย เพื่อนำเสนอความคิดด้วยเรื่องอัตลักษณ์ที่อิงอยู่กับประวัติศาสตร์ความทรงจำ ตำนาน นิทานพื้นถิ่นหรือ แม้แต่ความเชื่อพื้นบ้านที่อุดมไปด้วยเรื่องเล่าภูติผี ไสยศาสตร์ เวทย์มนตร์ต่างๆ อันเป็นเครื่องสะท้อนย้อนโต้ หรือวิวาทะกับกระแสทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ ตลอดจนการครอบงำทางวัฒนธรรมและความทรงจำทาง ประวัติศาสตร์ของชาวล้านนา จึงส่งผลให้มาลา คำจันทร์ เลือกใช้เรื่องเล่าท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทั้งประวัติศาสตร์ ล้านนา ตำนาน ปรัมปราคติ และความเชื่อ ตลอดจนวิถีดั้งเดิมมานำเสนอในหน้าวรรณกรรมเพื่อตีแผ่ถึงความ แตกต่างหลากหลายของผู้คนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์และวัฒนธรรมที่อาศัยอยู่ร่วมกันในดินแดนล้านนา นอกจากนี้ ยังโยงใยไปถึงเครือญาติชาติภาษาพี่น้องตระกูลไทหรือไต (Tai Ethnic Group) ที่ยังคงติดตอสัมพันธ์กันอย่าง ใกล้ชิดและต่อเนื่องมาตั้งแต่โบราณ ดังปรากฏในเรื่อง *นางแก้ว* ซึ่งเป็นเรื่องราวการเดินทางไปค้นหาสมบัติใน ดินแดนของพี่น้องไทจีนแห่งบ้านน้ำจาง ในรัฐฉาน ประเทศพม่า

ส่วนนวนิยายเรื่อง *ธนูสายฟ้า* เป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้คนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมยุค โบราณที่พราหมณ์ในเรื่องขอบเขตของรัฐระหว่างจีน พม่า และเขตที่เรียกว่าภาคเหนือของประเทศไทย อัน อนุมานได้ว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในวิถีดั้งเดิมที่มาลา คำจันทร์นำพาผู้อ่านย้อนรอยเข้าไปในอดีตอันไกลโพ้นใน ดินแดนที่ต่อมามีพัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรมก่อเกิดเป็นอาณาจักรล้านนา ก็เพื่อชี้ชวนให้ผู้อ่านในยุค ปัจจุบันตระหนักถึงความแตกต่างหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่อย่างประสมกลมกลืน ตั้งแต่สมัยโบราณในดินแดนภาคเหนือไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมกลุ่มไทหรือไตและกลุ่มตระกูลมอญ-เขมร

แม้กระทั่งในนวนิยายเรื่อง *ลูกข้าวนึ่ง* ก็มีแนวสร้างสรรค์ไปในทำนองเดียวกันนี้ โดยเฉพาะการร่วม กระแสไปกับการผลิตงานแนวท้องถิ่นนิยมที่ใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องแสดงถึงอัตลักษณ์ล้านนา โดยนำเสนอ ผ่านชีวิตของหนุ่มนักสู้สายเลือดล้านนาจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าเมื่อได้ยินหรือได้อ่านเรื่องนี้แล้ว ผู้อ่านจะอดย้อนคิด

เทียบเคียงกับนวนิยายเรื่อง *ลูกอีสาน* ของคำพูน บุญทวี นักเขียนใหญ่แห่งที่ราบสูงโคราชไม่ได้ โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบนวนิยายทั้งสองเรื่องทั้งชั้นเชิงวรรณศิลป์ ตลอดจนประเด็นหลักในการนำเสนอภาพวิถีชีวิตของความเป็นพื้นถิ่นล้านนาและอีสานแล้ว ก็ยังทำให้เห็นคู่เทียบระหว่าง “ลูกข้าวเหนียว” แห่งอีสาน และ “ลูกข้าวหนึ่ง” แห่งล้านนาอย่างเด่นชัด เพียงแต่ในการสร้างสรรค์งานของมาลา คำจันทร์กับพ่อใหญ่คำพูน บุญทวี ผลิตงานต่างยุคต่างสมัยกัน กล่าวคือ พ่อใหญ่คำพูน บุญทวีผลิตงานในบริบทของความแห้งแล้งกันดารยุคอีสานแล้งและวาทกรรมการพัฒนาที่มีการเร่งรัดพัฒนาชนบทของภาครัฐตามแบบตะวันตกนิยมจนกระทั่งส่งผลให้อีสานกลายเป็นพื้นที่ชายขอบของปริมณฑลอำนาจในสังคมไทย

ส่วนงานของมาลา คำจันทร์ เป็นการสร้างสรรค์ขึ้นในบริบทของสังคมยุคทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ วัฒนธรรมที่ข้อมูลข่าวสารและวัฒนธรรมต่างถิ่นต่างแดนต่างทะลุทะลวงสังคมไทยและทุกอณูของชนบทล้านนา จึงทำให้เกิดปรากฏการณ์โหยหาอดีตและรากเหง้าของตนเองในพื้นที่ถิ่นล้านนา ตลอดจนการแสวงหาตำแหน่งแห่งที่ให้แก่กลุ่มชนในบริบทของสังคมและประวัติศาสตร์ชาติไทย ซึ่งคนล้านนาจำเป็นต้องช่วงชิงในการนิยามอัตลักษณ์เพื่อปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจในบริบทของสังคมและการเมืองไทยและสังคมโลก เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อท่าทีและการแสดงออกทางวรรณกรรมของมาลา คำจันทร์ อย่างมีนัยสำคัญ

อนึ่งหากเหลือบแลไปยังพื้นที่ท้องถิ่นภาคใต้ในบริบทของการสร้างสรรค์วรรณกรรมแนวท้องถิ่นนิยม และพยายามนำเสนออัตลักษณ์ตัวตนคนใต้พบว่า มีอยู่เป็นจำนวนมากเช่นกันโดยเฉพาะการผลิตรายการของนักเขียน “กลุ่มนาคร” ไม่ว่าจะเป็น ไพฑูรย์ ธัญญา ประมวล มณีโรจน์ รุญ ระโนด จำลอง ผึ้งชลจิตร และกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ หากแต่เรื่องที่โดดเด่นพอจะเทียบเคียงกับนวนิยายเรื่องลูกข้าวหนึ่ง และลูกอีสานที่นำเสนอวิถีชีวิตชาวนาชนบทก็ทำให้นึกถึงนวนิยายเยาวชนเรื่อง “ขนานน้อยกลางทุ่งนา” ของจำลอง ผึ้งชลจิตร ซึ่งเน้นนำเสนอวิถีชีวิตของเด็กๆ ในชนบทภาคใต้ที่มีการเล่าเรื่องสมจริง แสดงความสมบูรณ์ของธรรมชาติและวิถีชีวิตคนใต้ที่รักพวกพ้อง รักความยุติธรรม มีน้ำใจ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและงานที่ได้รับมอบหมาย ยืนหยัดในความดีงาม และเห็นความสำคัญของการศึกษา ดังนั้นการนำเสนอภาพวิถีชีวิตของคนใต้ดังกล่าวสามารถสร้างความรับรู้และทำให้ผู้อ่านตระหนักและจินตนาการได้ดีถึงคำกล่าวที่ว่า “คนใต้หัวหมอ”

5. พิบูลศักดิ์ ละครพล สร้างสรรค์วรรณกรรมมีสัดส่วนน้อยกว่ามาลา คำจันทร์ และวิพากษ์ ตอบโต้ รื้อถอนอำนาจการครอบงำของสยามน้อยกว่ามาลา คำจันทร์รวมถึงนำเสนอประเด็นการประกอบสร้างอัตลักษณ์ล้านนาผ่านวรรณกรรมค่อนข้างน้อย จึงอาจทำให้สัดส่วนเรื่องความเข้มข้น หนักเบาในเนื้อหาของนักเขียนทั้งสองคนไม่เท่ากัน ทั้งนี้เนื่องจากนักเขียนทั้งสองคนมีบุคลิกลักษณะและภูมิหลังแตกต่างกันจึงทำให้การแสดงออกทางวรรณกรรมมีลักษณะเฉพาะตนแตกต่างกัน เห็นได้จาก พิบูลศักดิ์ ละครพล เป็นศิลปินที่มีอารมณ์พลุ่งไพล่มากกว่ามาลา คำจันทร์ จึงทำให้ผลงานของเขามีลักษณะเฉพาะตนอย่างเห็นได้ชัดคือ ในการเขียนหนังสือของเขาเปรียบเสมือนการวาดภาพบนผืนผ้าที่เขาจะตวัดฝีแปรงขึ้นลง หนักเบา พลุ่งไพล่ได้ดังใจปรารถนาดังปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเยาวชนหลายเรื่องไม่ว่าจะเป็นทุ่งหญ้าสีน้ำเงิน การกลับมาของความฝันสี

ชาว เพลงรักช่อดอกไม้ วันที่รุ่งทอสาย และวันเวลาแสนงาม แม้กระทั่งชื่อเรื่องในแต่ละเล่มที่เขาเขียนล้วนมีความสวยงามของภาษาที่สร้างความละเมียดละไม อ่อนหวานและสร้างความรู้สึกรอบอุ้มหัวใจแก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ทั้งยังสอดคล้องกับเนื้อหาในเล่มซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับชนบททางไกลในดินแดนล้านนาที่ยังคงดำรงชีวิตตามวิถีชนบทและมีความหลากหลายชาติพันธุ์ อาทิ ไทยวน ไทใหญ่ ไทลื้อ ปกาเกอญอ ซึ่งล้วนแล้วแต่กำลังเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดจากความทันสมัยที่รุกเข้าไปในท้องถิ่น

กล่าวให้ถึงที่สุดคือ พิบูลศักดิ์ ละครพล เป็นศิลปินที่มีความสามารถหลากหลายคือ เป็นทั้งนักเขียน นักกวี นักแต่งเพลง และนักร้องอยู่ในคนคนเดียวจนทำให้การสร้างสรรคผลงานของเขามีค่อนข้างหลากหลายประเภทและพลีชีพไปตามอารมณ์ศิลปิน โดยเฉพาะในบทบาทของการเป็นกวีและนักแต่งเพลงดูจะเป็นช่วงเวลาที่เขาพักจากงานเขียนมาเป็นงานร้องเพลง โดยเขาได้ก่อตั้งวงดนตรี “มาซารี” ขึ้นในปี พ.ศ. 2530 และทำโครงการดนตรีกวีสัญจรสู่ชนบทภาคเหนือ ด้วยความสนใจหลากหลายและการเป็นศิลปินที่มีอารมณ์อ่อนไหวประกอบกับการแต่งวรรณกรรมประเภทนวนิยายในช่วงหลังซึ่งมักเป็นเรื่องความรักหนุ่มสาว เช่น กระต๋อมดินทุ่งดาว ชูมาน บ้านดวงใจ หรือหากย้อนไปในยุคแสวงหาเขาก็มีวรรณกรรมที่สะท้อนแนวชีวิตรักของหนุ่มสาวในยุคนั้นเช่น นวนิยายเรื่อง หุบเขาแสงตะวัน เพลงรักช่อดอกไม้ และขอความรักบ้างได้ไหม จึงทำให้เขาได้รับสมญา “เจ้าชายโรแมนติก” แห่งวรรณกรรมไทย

ในขณะที่มาลา คำจันทร์ เป็นนักเขียนที่น่าเสนอภาพความเป็นพื้นถิ่นล้านนาได้อย่างเข้มข้นและมีสีสันและมุ่งมั่นในการผลิตผลงานอย่างจริงจังจนทำให้เขาประสบความสำเร็จในเส้นทางนักเขียน ประกอบกับเป็นผู้ที่ชุกอยู่กับคลังความรู้และภูมิปัญญาล้านนามาตลอดชีวิตจึงทำให้มีต้นทุนทางวัฒนธรรมล้านนาจำนวนมากและนำมาประกอบสร้างอยู่ในงานเขียนได้อย่างโดดเด่น ลึกซึ้งในมิติสะท้อนความเป็นล้านนา

อย่างไรก็ดี แม้นักเขียนทั้งสองคนจะมีภูมิหลังชีวิตและมีบุคลิกลักษณะแตกต่างกันจนทำให้การแสดงออกเชิงอุดมการณ์ความคิดและท่วงท่าการแสดงออกแตกต่างกัน ทว่าในการประกอบสร้างหรือการนิยามอัตลักษณ์ล้านนาของนักเขียนสองคนยังคงมีลักษณะร่วมกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือทั้งสองคนต่างก็ตระหนักร่วมกันว่า ล้านนาเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม ตลอดจนมีการผสมกลมกลืนกันทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ด้วยคนยวนหรือคนเมืองเป็นพลเมืองส่วนใหญ่และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทด้วยกัน (Tai Ethnicity) เช่น ไทลื้อ ไทจีน (ไทเขิน) และไทใหญ่ จึงทำให้ชนกลุ่มนี้มีการแลกเปลี่ยนผ่องถ่ายวัฒนธรรมซึ่งกันและกันอยู่เสมอ ส่วนกลุ่มชนชาติพันธุ์อื่น อาทิ ลัวะ ปกาเกอญอ และอีเกอ ถึงแม้ชนเผ่าเหล่านี้มีความแตกต่างในมิติวัฒนธรรมและภาษาค่อนข้างมาก แต่เพราะนักเขียนทั้งสองเคยเป็นครูในหุบเขาและมีความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มาก่อนจึงเกิดแรงบันดาลใจในการนำเอาเรื่องราวของชนชาติพันธุ์มานำเสนอในวรรณกรรมอย่างมีสีสันในรูปของ “วรรณกรรมเยาวชน” การเล่าเรื่องราวชนชาติพันธุ์ผ่านมุมมองของ “ครูต๋อย” ของทั้งมาลา คำจันทร์ และพิบูลศักดิ์ ละครพล นอกจากเป็นการสร้างมิติใหม่ในเรื่องการนำเสนอเรื่องราวของชนชาติพันธุ์ท้องถิ่นภาคเหนือแล้ว พวกเขายังมองว่ากลุ่ม

ชาติพันธุ์เหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมล้านนาและสังคมไทยจึงควรได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นพลเมืองไทยเฉกเช่นคนไทยทั่วไป

กล่าวโดยสรุป อัตลักษณ์ล้านนาที่ประกอบสร้างขึ้นมาในฐานะภาพตัวแทนของวัฒนธรรมและผู้คนนั้น นักเขียนทั้งสองยังคงมีอุดมการณ์ร่วมกันคือ ยังคงนิยามความหมายให้ล้านนาอิงแอบอยู่กับชนกลุ่มใหญ่นั้นคือ คนเมืองหรือคนยวนหรือชาวล้านนา ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการสร้างวัฒนธรรม สังคม ประวัติศาสตร์ และการเมืองในนามอาณาจักร “โยนกนพบุรีนครพิงค์ศรีเชียงใหม่” จึงทำให้อัตลักษณ์ล้านนาก่อปรุปรุขึ้นมาจากกลุ่มคนเมืองหรือคนยวนเป็นหลักซึ่งมีสำนึกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เจริญรุ่งเรืองมาร่วม 720 ปี แม้ยุคปัจจุบันจะมีการปรับเปลี่ยนเลื่อนไหลอัตลักษณ์วัฒนธรรมเพื่อความยืดหยุ่นในการดำรงอยู่ แต่รากเหง้าวัฒนธรรมที่มั่นคงและความแตกต่างหลากหลายวัฒนธรรมในท้องถิ่นยังคงเป็นเสน่ห์เฝ้าชวนให้นักท่องเที่ยวทั่วโลกเดินทางมาสัมผัสความงาม ความหลากหลายที่ “หลอมรวม” เป็น “กลิ่นอาย” ล้านนาในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะบันทึกคติของมาลา คำจันทร์ และพิบูลศักดิ์ ละครพล ไม่รวมผลงานประเภตสารคดีและหรือข้อเขียนอื่นๆ ดังนั้น หากผู้ใดมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับประเด็นอัตลักษณ์ล้านนาในทัศนะของนักเขียนทั้งสอง สามารถศึกษาผลงานของนักเขียนทั้งสองคนได้ผ่านงานเขียนทั้งประเภตบันทึกคติและสารคดีหรือข้อเขียนอื่นๆ นอกจากนี้ อาจขยายการศึกษาไปยังนักเขียนคนอื่นๆ หรืออาจมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบบันทึกคติของนักเขียนท้องถิ่นภาคเหนือกับภาคใต้ และหรือภาคอีสานเพื่อดูลักษณะร่วม ลักษณะต่าง ตลอดจนพินิจวิถีการสร้างสรรค์วรรณกรรมและการนิยามอัตลักษณ์พื้นถิ่นผ่านมุมมองของนักเขียนในแต่ละภูมิภาค ซึ่งอาจทำให้เห็นภาพในวงกว้างอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับปรากฏการณ์ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์พื้นถิ่นของนักเขียนในบริบทของสังคมไทยในแต่ละภูมิภาค

เอกสารอ้างอิง

- Agisorndit, T. (2007). *Tamnan phrachao liap lok kansuksa phunthi thang sangkhom læ watthanatham lanna pum nam tamnan phukhon* [Legend of Buddha travelling around the world: A Study of Society in Northern Thailand, place name, narrative and people]. Chiang Mai: Than panya.
- Ashcroft, B., Griffiths, G., & Tiffin, H. (1998). *Key Concepts in Post-Colonial Studies*. London: Routledge
- Barker, C. (2000). *Cultural Studies Theory and Practice*. London: Sage.
- Chaiworasil, O. (1973). *Momaeiraming* [Charm of Chiang Mai]. Nakornluangkrungthonburi: Praphanthasan.
- Chaiyakun, H. (2013). *Wannakam Lanna ruamsamai (pho.So.songphansiroisipsam-songphanhariorhasip): kan suphot phumpanya laekansang san* [Contemporary Lanna (1879-2007): Transmitting of Wisdom and Creation]. Chiangmai: Nopaburi printing.
- Chandai, S. (2007). *Kanchai watthanatham thongthin phak nua nai kansang san nawaniyai khong mala kham chan* [The use of Northern Thai culture in Mala Kamchan's Novels]. (Master's Thesis, Chulalongkorn University).
- Charoensin-o-larn, C. (2002). *wathakam kanphatthana* [Development Discourse]. Bangkok: n.p.
- Chawnamthip, S. (2006). *Attalak khong chao lanna thi prakot nai nawaniyai khong mala kham chan* [Lanna Identities in Khamchan's novels]. (Master's thesis, Sinakharinwirot University).
- Choochat, C. (1982). *Phokha wua tang phu bukboek kankha khai nai muban phak nua khong prathet Thai (Pho So songphansamrojkaosippæt - songphanharojsam* [Caravan and Local Trade: A Study of Society in Northern Thai (1786-1960)]. Chiang Mai: The Study Centre of Local Wisdom.
- Fangcholachit, J. (1975). *Khanum noi khlang thung na* [A Little Hut in the field]. Bangkok: Tonmak.
- Hall, S. & Gay, D. P. (1960). *Questions of Cultural Identity*. London: Sage.
- Kamchan, M. (1998). *Thangthitongdearn* [A Path to be Taken]. Bangkok: Wongpal.
- Kamchan, M. (1982). *Aikom* [The Crooked Man]. Bangkok: Tonmak

- Kamchan, M. (1983). *Nok Aen Fa* [A Treeswift]. Bangkok: Thantawan.
- Kamchan, M. (1986). *Lom Nua Lae Pa Nao* [North Wind and Cold Forest]. Bangkok: Khonwanakam.
- Kamchan, M. (1989). *Khieo Sua fai (Phim krang thisong)* [The Fang of the Fire Tiger (2nd ed)]. Bangkok: Kamphaeng.
- Kamchan, M. (1991). *Ban rai chaidong (Phim krang thisam)* [Rural Life (3rd ed)]. Bangkok: Khanathon.
- Kamchan, M. (1992). *Fai Phrang thian* [The Light that change]. Bangkok: Khanathon.
- Kamchan, M. (1994). *Dek Bandoi (Phim krang thisam)* [Mountain Boys (3rd ed)]. Bangkok: Ton-oo.
- Kamchan, M. (1993). *Khon Dongdip* [Primitive Life]. Bangkok: Ton-oo.
- Kamchan, M. (1996). *Tailafa Lang* [A King's Lard]. Bangkok: Ton-oo.
- Kamchan, M. (1996). *Muanglaplae* [Hidden Village]. Bangkok: Mati Chon.
- Kamchan, M. (1998). *Dap Upparat* [The Sword of the Viceroy]. Bangkok: Wan Rak.
- Kamchan, M. (2000). *Withi khon kla (Phim khrang thi ha)* [Path of the Brave (5th ed)]. Bangkok: Khlet Thai.
- Kamchan, M. (2001). *Chaochan phom hom nirat phra that in khwaen (Phim khrang thi pad)* [Princess Chan's Travel to In Khwaen Buddha Relic Temple (8th ed)]. Bangkok: Klet Thai.
- Kamchan, M. (2001). *Nakabat* [Naga's Loop]. Bangkok: Mati chon.
- Kamchan, M. (2001). *Phrai amphrang* [The Jungle]. Bangkok: Mati chon.
- Kamchan, M. (2001). *Lukpa (Phim khrang thi sibsong)* [Son of the Forest (12nd ed)]. Bangkok: Khlet thai.
- Kamchan, M. (2001). *Muban Apchan (Phim krang thikao)* [Moon Light Village (9th ed)]. Bangkok: Klet Thai.
- Kamchan, M. (2003). *Khita Lawu* [Khita Lawu]. Bangkok: Phiendi.
- Kamchan, M. (2005). *Nang tham (Phim krang thisam)* [The Cave Girl (3rd ed)]. Bangkok: Khlet thai.
- Kamchan, M. (2005). *Huachai Phrachau* [The Heart of God]. Bangkok: Khlet thai.
- Kamchan, M. (2009). *Thanu saifa* [An Arrow of Thunder]. Bangkok: Khlet thai.
- Kamchan, M. (2009). *Soisulhantha (Pim krang thisam)* [Princess Soysukhuntha (3rd ed)]. Bangkok: Khlet thai
- Kamchan, M. (2011). *Dap Ratchabut (Phim khrang thi sam)* [The Sword of the Prince (3rd ed)]. Bangkok. Khlet thai.

- Kamchan, M. (2011). *Lukkhao Nung* [A Child of the North]. Bangkok. Khlet thai.
- Kamyot, S. (2009). *Kansang phaplak phuying nua nai nawaniyai khong Or. Chaiworsin* [The Construction of Lanna Woman Image in Or Chaiworasin Novel]. (Master's Thesis, Chiang Mai University).
- Kanchanaphan, A. (2006). *Yu chai khop mong lot khwamru ruam botkhwam nuang nai wara khroprop hoksip pi chalat chai romitanon* [The Marginal Via Lens of Knowledge: The Collection of Papers for the 60th Aniversary of Chaladchai Ramitanon]. Bangkok: Matichon.
- Lakhornphol, P. (1978). *Phleng rak cho dokmai* [The Love Song of Flowers]. Bangkok: Dog Mai.
- Lakhornphol, P. (1978). *Thung ya sinam ngoen* [The Blue Garden]. Bangkok: Dog Mai.
- Lakhornphol, P. (1985). *Wan thi rung thoasai* [Day of the Rainbow]. Bangkok: Suphan.
- Lakhornphol, P. (1985). *Wan wela saenggam* [Beautiful Day]. Bangkok: Suphan.
- Ongoat, D. (2017). *Moropho Chiangrai mopdutsadibanthit kittimahsak kae Phibunsak Lakhon Phon* [Chiang Rai Rajabhat University give a honorary degree to Phibunsak Lakhon Phon].
- Ongsakul, S. (2001). *Prawattisat lanna*. [The History of Lanna]. Bangkok: Ummarin.
- Paruchakul, W. (2013). *Attalak thong thin nai banteng khadi pack tai (Pho So 2522-2546)* [Local Identities in Southern fictions (1979-2003)]. (Ph.D's Thesis, Chulalongkorn University).
- Punnothok, T. (1980). *Phuntwiang: kansuksa prawattisat lae wannakam Isan* [Phuntwiang: The Study of history and Isan literature]. Bangkok: Thai Study Center Thammasat University.
- Raphiiphath, A. (2008). *Watthanatham khu khwammai: thritsadi lae withikan khong Khlipfot Geet* [Culture as Meaning: Theory and Methodology of Clifford Geeertz]. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre.
- Ruangsi, W. (2014). *Kharawan lae phokha thangklai: kanko koet rat samai mai nai phak nua khong Thai lae ton nai khong 'Echia tawan'ok Chiang tai* [Caravan and Merchants: The New State in Northern Thai and in Mainland Southeast Asia]. Chiang Mai: Asian Study Center Chiang Mai University.

- Santasombat, Y. (2008). *Amnat phunthi læ attalak thang chattiphan: kanmuang watthanatham khong rat chat nai sangkhom Thai* [Power, Space and Ethic Identity: Cultural Politic of Nation State in Thai Society]. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre.
- Seangthon, P. (2008). *Tamnan Thaiputh lae Mlayu Muslim: Amnat lae kan totan nai phak tai khong thai*. [Legends of Thai Buddhists and Mlayu Muslims: Power and resistance in Southern Thailand]. (Ph.D's Thesis, Chulalongkorn University).
- Sevikun, P. (2014). *Mala Khamchan Silapinhangchat sakha wannasil* [Mala Khamchan the Nation's Artist of Literary work]. Retrived from <http://www.komchadluek.net/news/knowledge/164394>.
- Walter, L. A. (1980). *Hegemony and Revolution: A Study of Antonio Gramsci's Political and Culture Theory*. Vermont: Echo Point Books & Media.
- Wetsuwan, A. (2000). *Phraratchayachaodararatsmikupkanruamhuamuangphainua* [Princess Dararatsmi and the Integration of the north]. Bangkok: Arunwitthaya.